

Ὁ μέγας νικητής

Χριστός Ἀνέστη!

“Ὅσοι ὑπέφεραν πολλά στό σκοτάδι ψάχνουν ἐναγώνια διέξοδο πρὸς τὸ φῶς. Ὅσοι παγώνουν τοὺς χειμῶνες τῆς ζωῆς ἀναζητοῦν τὴ θαλπωρὴ τῆς ἀγάπης. Ἐκεῖνοι πού ὑποφέρουν ἀπὸ φοβερὲς ἀσθένειες εὐελπιστοῦν στό σωτήριο φάρμακο. Ὅσοι δὲν ἔχουν κανέναν καὶ τίποτα κρέμονται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ σὰν πρώτη καὶ ὑστερὴ ἐλπίδα. Ὁ ἀναστάς Χριστὸς ἔγινε καὶ γίνεται τὰ πάντα τοὺς ἀνθρώπους. Γεμίζει τὰ ἄδεια χέρια πού ὑψώνονται ἱκετευτικά σ’ Ἐκεῖνον. Χορταίνει τοὺς πεινασμένους. Ἀνοίγει τὰ μάτια τῶν τυφλῶν καὶ σκουπίζει τὰ δάκρυα τῶν πονεμένων. Ἀνασταίνει νεκρούς, λυτρώνει ἀμαρτωλούς, ἀναπαύει καταπονημένους. Ὅλα, ὅ,τι ἔχει ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος, τὰ ἔδωσε καὶ τὰ δίνει μέ τὴ νίκη τῆς Ἀνάστασής Του!

Νίκη μοναδική

“Ὅλες οἱ νίκες τοῦ κόσμου ἂν μαζευτοῦν, δὲν μποροῦν νὰ μοιάσουν στὴ μεγαλειώδη νίκη τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἡ μοναδική νίκη στὸν κόσμο. Νικήθηκαν κατὰ καιροὺς ἀντίθετα στρατόπεδα, ἀλλὰ οἱ νίκες ἐκεῖνες ἦταν γιὰ τοὺς νικητὲς χαρὰ καὶ εὐφροσύνη, γιὰ τοὺς ἐνάντιους φόβος καὶ θλίψη. Οἱ ἀνθρώπινες νίκες χωρίζουν, ἀφοῦ πολλές ἀπ’ αὐτὲς ἐτοιμάζουν μεγαλύτερες ἔχθρες καὶ πολέμους ἀκόμη. Μόνη ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ ἐνώνει τὰ πρὶν διεστῶτα! Δὲν ἀφήνει ἠττημένους ἀνθρώπους, παρά μόνο νικητὲς! ➤

Νίκη καθολική

Οι ἐγκόσμοι νικητές καρπώνονται ἢ ἐπαναπαύονται στά ἀγαθά τῆς νίκης τους. Εἶναι κεκτημένα μόνο γιά κείνους. Ὁ Χριστός μέ τή νίκη Του δέν ἐτοίμασε οὔτε κράτησε τίποτε γιά τόν ἑαυτό Του. Ὅλα τὰ δώρισε σιούς ἀνθρώπους. Στίς νίκες τίς δικές μας ὁ θρίαμβος κρατᾶ γιά λίγο, καί μέ τό πέρασμα τοῦ χρόνου ξεχνιέται, ἐνῶ ἡ νίκη πού ἐπιτεύχθηκε μέ τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἔχει αἰώνια διάρκεια καί παντοτινή ἰσχύ. Δέν εἶναι νίκη γιά τούς λίγους ἢ τούς δυνατούς, ἀλλά γιά μικρούς καί μεγάλους, γιά δυνατούς καί ἀδύνατους, γιά σπουδαιούς καί καταφρονημένους, γιά ὄλους, ὡς καί τόν ταπεινότερο, τόν πλέον ξεχασμένο μικρό ἄνθρωπο στήν τελευταία γωνιά τοῦ πλανήτη μας. Γιατί μόνο ὁ Χριστός εἶναι ὁ αἰώνιος νικητής, πού «ἐξῆλθε νικῶν καί ἵνα νικήσῃ».

Νίκη μεγαλειώδης

Μόνο ὁ Χριστός δέ νίκησε τόν ἄνθρωπο, ἀλλά τόν ἔσωσε. Πολλοί μέ τή νίκη τους ἔσπειραν τό θάνατο σιούς ἐχθρούς τους, ἀλλά ἔτρεμαν σάν τό φύλλο μπροστά στό δικό τους θάνατο. Μέ τή νίκη τοῦ Χριστοῦ ὁμως συνέβη τό ἀνεπανάληπτο καί μεγαλειῶδες. Νίκησε τό θάνατο καί τόν μετέτρεψε σέ ἀθανασία. Κι ἐνῶ ὡς ἀναμάρτητος καί Θεάνθρωπος ἦταν ἀθάνατος, παρέδωσε τόν ἑαυτό Του στό θάνατο «ὑπέρ ἡμῶν» (Α' Πέτρ. β' 21). Ἔκαμε τή φθορά ἀφθορία, «κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος» (Α' Κορ. ιε' 54). Ἡ πιό μεγάλη τραγωδία μας ἔλαβε τέλος. Ὁ θάνατος μέ τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ συντρίφτηκε, δέν ἔχει πλέον ἐξουσία καί ἰσχύ. Μπορεῖ γιά ἕνα διάστημα νά βασιλεύει, ἀλλ' «οὐκ αἰωνίζει». Μπορεῖ νά πεθαίνουμε, ἀλλά δέν πεθαίνουμε γιά πάντα. Καί τό σπουδαιότερο, ὁ ἀναστημένος καί ζωντανός Κύριος κατήργησε τόν πνευματικό θάνατο πού τόν γεννᾶ ἡ ἁμαρτία. Ἔγινε μέ τό αἷμα Του «ἰλασμός περί τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν» (Α' Ἰω. β' 2), τό φάρμακο γιά τή θεραπεία τῆς ἁμαρτίας. Κι ὁποῖος θελήσει νά πάρει αὐτό τό μοναδικό φάρμακο, θά ἀκούσει τόν σωτήριο λόγο «ἀφώνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου» (Ματθ. θ').

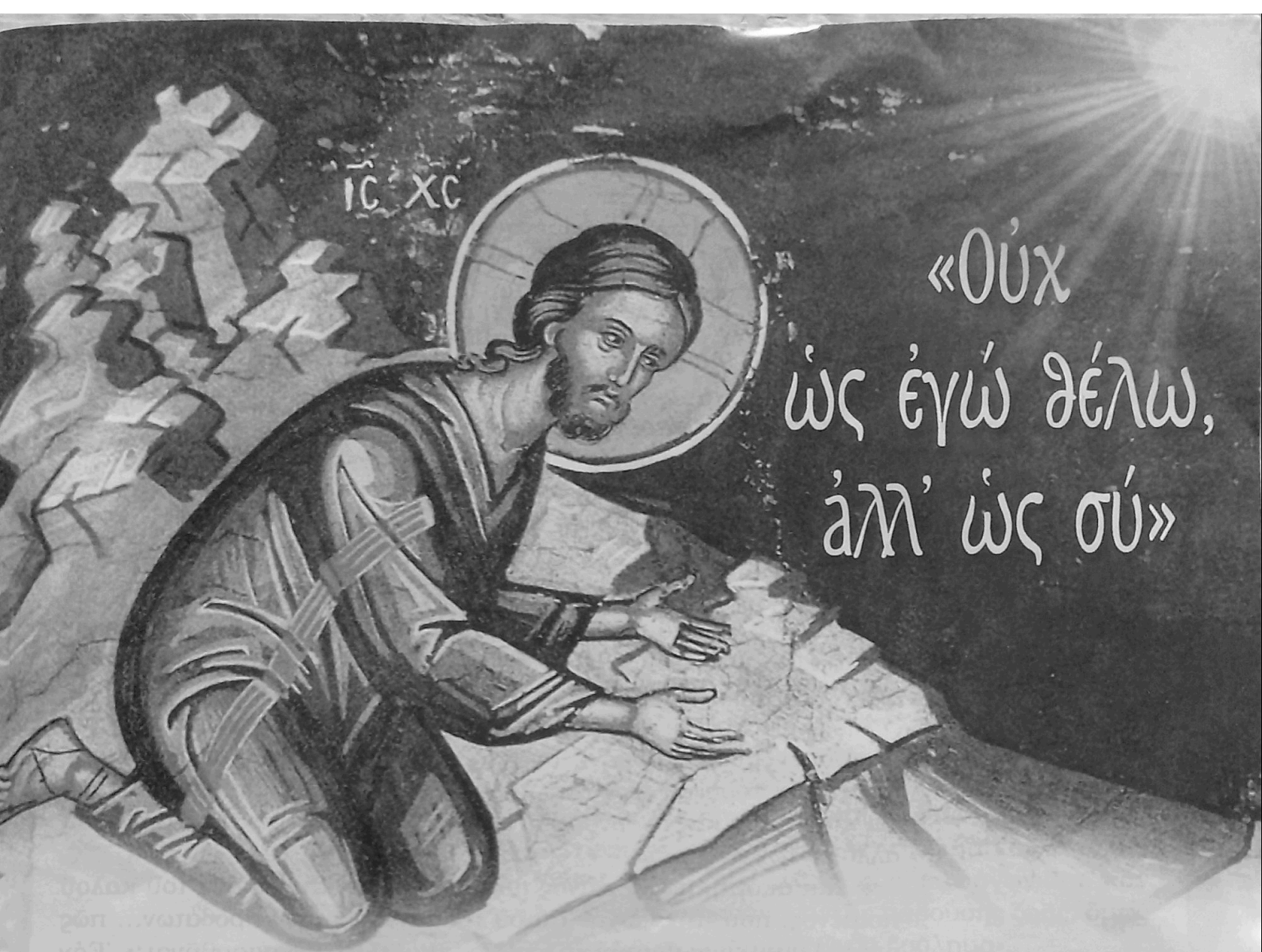
Νίκη δική μας

Ὁ ἀναστημένος Χριστός προσφέρει τή νίκη Του σέ μᾶς, σόν καθενα μας. Δέν τήν ἐπιβάλλει σέ κανέναν, κι ἄς Τοῦ κόστισε τόσο! Ἀφήνει ἐλεύθερους τούς ἀνθρώπους νά τήν κάνουν δική τους ἢ νά τήν ἀρνηθοῦν. Ὅλους ὅσους δέχονται τή νίκη Του αὐτή, τούς γεμίζει μέ χαρά ἀνεκκλήλητη καί βαθιά ἀγαλλίαση. «Ὁ Χριστός, μέ τήν Ἀνάστασή Του, δέν μᾶς πέρασε ἀπό ἕνα ποτάμι, ἀπό μιᾶ διώρυγα, ἀπό μιᾶ λίμνη. Μᾶς πέρασε ἀπό τό θάνατο στή ζωή. Τώρα εἶναι ὅλα χαρά, χάρις στήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μας. Ἔχεις δεῖ τά κασικάρια τώρα τήν ἀνοιξη νά χοροπηδοῦν πάνω στό γρασιδί, νά τρῶνε λίγο ἀπό τή μάνα τους καί νά χοροπηδοῦν ξανά; Ἔτσι ἔπρεπε καί ἐμεῖς νά χοροπηδοῦμε ἀπό χαρά ἀνείπωτη, γιά τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου καί τή δική μας» (ἅγιος Πορφύριος ὁ Καυσοκαλυβίτης).

Ὁ ἀναστάς Χριστός γίνεται καί δική μας ἀνάσταση, ἀφοῦ ἐνώνεται μέ τίς ψυχές καί τίς ἀνασταίνει. Μᾶς χαρίζει τήν αἰώνια ζωή, μᾶς ἀνεβάξει ὡς τή λαμπρότητα καί τό κάλλος τῶν ἀγγέλων. Μᾶς κάνει συγκληρονόμους τῆς οὐράνιας βασιλείας Του!

Ἀληθῶς ἀνέστη! □

Ὁ ἀναστημένος
Χριστός
προσφέρει
τή νίκη Του
σέ μᾶς,
σόν καθενα μας.
Δέν τήν ἐπιβάλλει
σέ κανέναν,
κι ἄς
Τοῦ κόστισε τόσο!

«Οὐχ
ὡς ἐγὼ θέλω,
ἀλλ' ὡς σύ»

Ἡ ὥρα δραματική, ὁ Κύριος ριγμένος στό χῶμα προσεύχεται. Ἡ ψυχὴ Του περίλυπη. Αἱμάτινος ιδρώτας στήν ἀγωνιώσα μορφή του. Ἡ ἀρχὴ τοῦ θείου Πάθους...

Ἡ ὑπερφυῆς Προσευχὴ!

«Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστί, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τό ποτήριον τοῦτο·

πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ» (Ματθ. κοτ' 39).

Μεγάλοι πατέρες καί σχολιαστές διαχρονικά στόν κόσμο μετροῦν κάθε λέξη τῆς «ὑπερθαύμαστης» προσευχῆς στή Γεθσημανή. Ἀποροῦν καί ἐκπλήσσονται στίς φοβερές λέξεις:

«Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ».

Σηκώνεται ἀπό τὴν προσευχὴ του πρώτη καί δεύτερη φορά, πηγαίνει πρὸς τοὺς μαθητές, πού κοιμοῦνται, ἀποκαμωμένοι ἀπό τὴ λύπη. Ζητᾷ τὴ συμπαράστασή τους καί μαζί νοιάζεται γιὰ τὸν πειρασμό πού ἔρχεται σ' ἐκείνους. Τούς παρακινεῖ σέ προσευχὴ γιὰ τὴ δική τους ἐνίσχυση. Ὁ ἴδιος δέχεται, «ὑποβάλλεται» στήν ἐνίσχυση ἀγγέλου, ὡς ἄνθρωπος πού πλάστηκε λίγο κατώτερος ἀπὸ ἄγγελος. «Ἡ θεία φύσις... ἔχει ἀποσυρθῆ κατά τρόπον μυστηριώδη καί

ἀπρόσιτον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν, καὶ ἔχει ἀφήσει μόνον τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀντιπαλαίῃ πρὸς τὴν κυκλοῦσαν αὐτὸν τεταραγμένην καὶ ὑπὸ σφοδρῶν κυμάτων σαλευομένην θάλασσαν»¹.

Τρεῖς φορές ἀπευθύνεται σιὸν Πατέρα του «τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν»: «Πάτερ μου, εἰ δυνατὸν ἔσσι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο»

πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ».

Ὁ λόγος γεννᾶ συγκλονιστικὰ ἐρωτήματα, ὅπως καταγράφει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος² σιὸ δικό του σχετικὸ ρητορικὸν λόγον:

◆ Τί εἶναι αὐτὸ πού διαβάστηκε τὸ «εἰ δυνατόν»: Δέν γνωρίζει εἶναι δυνατόν ἢ ἀδύνατον Αὐτός, πού εἶναι ἡ ἀπόρρητη σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ γνωρίζει ὅπως γνωρίζει ὁ Πατέρας; Πῶς δέν γνωρίζει;

◆ Οἱ προφῆτες καὶ τὸν σταυρὸν γνώριζαν καὶ τὴν αἰτία τοῦ σταυροῦ καὶ τὰ κατορθώματα ἀπὸ τὸν σταυρὸν καὶ τὸν τάφο καὶ τὴν Ἀνάσταση, καὶ Αὐτὸς πού τοὺς διέταξε νὰ τὰ ποῦν αὐτὰ δέν γνωρίζει;

◆ Μὲ τὸν λόγο Του φαίνεται σάν νὰ μὴ γνωρίζει, νὰ παραιτεῖται, «παραιτούμενος τὸν σταυρὸν», ἂν καὶ λίγες ἡμέρες πρὶν ἀποδοκίμασε ἔντονα τὸν κορυφαῖο του ἀπόστολο Πέτρο, ὅταν τοῦ εἶπε νὰ λυπηθεῖ τὸν ἑαυτὸν Του καὶ τὸν ὀνόμασε σατανᾶ, πού δέν φρονεῖ τὰ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

◆ Καὶ ἀκόμη, πῶς Ἐκεῖνος πού ὑπογράφει τὴν εἰκόνα τοῦ καλοῦ ποιμένος, πού «τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων... πῶς αὐτὸς λέγων εἶναι ποιμὴν καλὸς, παρακαλεῖ μὴ σφαγιασθῆναι:». Ἐάν δέν ἤθελε, ποιὸς τὸν ἀνάγκασε;

◆ «Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ». Ἐδῶ δύο ἀντίθετα «θέλω» βρίσκουμε. «Δύο θελήματα ἐναντία ἀλλήλοις εὐρίσκομεν... ὁ μὲν Πατὴρ βούλεται αὐτὸν σταυρωθῆναι, αὐτὸς δὲ οὐ βούλεται». Ἐνῶ σὲ ὅλα βλέπουμε Αὐτὸν νὰ θέλει τὰ ἴδια πού θέλει ὁ Πατέρας, νὰ ἐπιδέξει τὰ ἴδια. Καὶ λίγο πρὶν, σιὴν προσευχὴν Του, παρακάλεσε γιὰ τοὺς μαθητὰς Του: «Δὸς αὐτοῖς, καθὼς ἐγὼ καὶ σύ ἐν ἔσμεν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὧσιν». Τίποτε ἄλλο δὲν λέγει παρά ὅτι «μίαν εἶναι γνώμην Πατρὸς καὶ Υἱοῦ». Πῶς ἐδῶ λέγει: «Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ»;

Σιὰ ἐρωτήματά του ὁ ἐπιφανής, σοφὸς Ἅγιος δίνει ὑπέροχες ἀπαντήσεις. Ἐπιγραμματικὰ καταγράφουμε:

◆ Σκέψου ὅτι ὁ Θεὸς, πού δέν μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο νοῦ, καταδέχτηκε νὰ γίνῃ ἀνθρώπος καὶ νὰ πάθει τὰ ἀνθρώπινα καὶ νὰ νιυθεῖ σάρκα πού πλάστηκε ἀπὸ πηλὸ τῆς γῆς, καὶ τὴν ἀφήνει νὰ πάθει τὰ ἀνθρώπινα «καὶ λυπεῖται καὶ ἀδημονεῖ» καὶ φτάνει νὰ λέει: «Ἡ ψυχὴ μου τετάρακται, καὶ περίλυπος ἔστιν ἕως θανάτου». Γιὰ νὰ ἀποδείξει ἀληθινὴ τὴν περιβολὴ τῆς σαρκὸς καὶ τὰ πάθη τῆς, ὅπως ἡ ἀποστροφὴ τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ καὶ δεῦτερος λόγος:

◆ Έρχόμενος στον κόσμο ο Χριστός ήθελε να εκπαιδεύσει σε κάθε αρετή τους ανθρώπους, όχι μόνο με λόγια αλλά με έργα. Προσεύχεται για να μάθουν κι εκείνοι να προσεύχονται. «Παραγενόμενος ο Χριστός, πᾶσαν ἀρετὴν παιδεύσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐβούλετο· ὁ δὲ παιδεύων οὐ λόγῳ μόνον διδάσκει, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ· αὕτη γάρ ἡ ἀρίστη διδασκαλία ἐστὶ τοῦ διδάσκοντος... Λιὰ τοῦτο καὶ εὐχεται, ἵνα ἐκεῖνοι μάθωσιν εὐχεσθαι». Καὶ τρίτον μέ τὴν προσευχή:

◆ «Πάτερ, εἰ δυνατὸν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο». Ἐκπαιδεύει ὅλους τοὺς ἁγίους νὰ μὴ ρίχνουν τοὺς ἑαυτοὺς τους σὲ κινδύνους, γιὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν κενοδοξία. «Τοὺς ἁγίους μὴ ἐπιπηδᾶν τοῖς κινδύνοις, μηδὲ ἐπιρρίπτειν ἑαυτοὺς... Καὶ ταπεινοφροσύνην διδάσκων, καὶ τῶν τῆς κενοδοξίας ἐγκλημάτων ἀπαλλάττων». Καὶ αὐτὸ πού ἤθελε νὰ τοὺς διδάξει νὰ εὐχονται εὐχήθηκε κι ἐκεῖνος «ἀνθρωπίνως, οὐ κατὰ τὴν θεότητα (ἀπαθὲς γάρ τὸ θεῖον), ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα». Προσευχήθηκε εκπαιδεύοντας νὰ ζητοῦμε τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ κάθε κακό. Νὰ μὴν πέσουμε σὲ πειρασμό.

Λέγει τὸ «πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ», ὄχι γιατί ἦταν ἄλλο τὸ δικό Του θέλημα καὶ ἄλλο τοῦ Πατέρα Του, «οὐκ ἐπειδὴ ἄλλο μὲν αὐτοῦ βούλημα, ἄλλο δὲ τοῦ Πατρός», ἀλλὰ γιὰ νὰ διδάξει τοὺς ἀνθρώπους κι ὅταν ἀγωνιοῦν καὶ τρέμουν καὶ δέν θέλουν νὰ χάσουν τὴν παρούσα ζωὴ, νὰ προτιμοῦν ὄχι τὸ δικό τους θέλημα ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. «Ἴνα παιδεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους, κἂν ἀγωνιῶσι, κἂν τρέμωσι... κἂν μὴ βούλωνται ἀπορραγῆναι τῆς παρούσης ζωῆς, ὅμως τοῦ οἰκείου βουλήματος προτιμᾶν τὸ τοῦ Θεοῦ βούλημα».

Τέλος ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας σὲ σχετικὸ σημεῖωμα γράφει:

Ἐάν δέν φανέρωνε δειλία καὶ λύπη καὶ ταραχὴ, δέν θά ἐλευθέρωνε τὴν ἀνθρώπινη φύση ἀπὸ αὐτά. «Εἰ μὴ γὰρ ἐδειλίασεν, οὐκ ἂν ἐλευθέρα τοῦ δειλιᾶν ἢ φύσις ἐγένετο, εἰ μὴ ἐλυπήθη, οὐκ ἂν ἀπηλλάχθη τοῦ λυπεῖσθαι ποτε, εἰ μὴ ἐταράχθη, οὐκ ἂν ἔξω ποτέ τούτων ἐγένετο». Ἐπιτρέπει νὰ κινηθοῦν τὰ ἀδιάβλητα αὐτά πάθη, ὄχι γιὰ νὰ γίνουν ἰσχυρότερα, ἀλλὰ μὲ τὴ δύναμη τοῦ ἐνοικήσαντος στή σάρκα μας Λόγου νὰ μεταποιηθεῖ ἡ φύση μας στό καλύτερο³.

Ἡ προσευχὴ στὴ Γεθσημανή, διδασκαλεῖο μέγα!

Στὴ Γεθσημανή καταγράφεται τὸ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας. Διακηρύσσεται στὴν οἰκουμένη «εἰς τοὺς αἰῶνας» ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὡς τέλειος Θεός καὶ τέλειος ἄνθρωπος καὶ συγχρόνως ἀποκαλύπτεται τὸ μέγα μυστήριον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τὸ προαιώνιο σχέδιο τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ θεῖον Πάθος, πού ὁδηγεῖ στὴ λαμπρὴ δόξα τῆς Ἀναστάσεως.

Υ.

1. Π. Ν. Τρεμπέλας, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν, κεφ κβ' σελ.39-46.
2. Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος, PG 51, 31-40.
3. Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, PG 75, 397.

Ὁ ἅγιος Πορφύριος Ἐπίσκοπος Γάζης γιὰ τὸν εὐγνωμόνα ληστή

Ὁ ἅγιος Πορφύριος Ἐπίσκοπος Γάζης (348-420 μ.Χ.), καταγόμενος ἀπὸ τῆ Θεσσαλονίκη, ὅταν ἀσκήτεψε στὰ μέρη τοῦ Ἰορδάνου, ἀρρώστησε βαριά· ἡ ἀσθένειά του ἦταν κίρρωση τοῦ ἥπατος, μέ συνεχὴ πυρετό. Τὸν μετέφεραν κατόπιν παρακλήσεώς του στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου δὲν σταματοῦσε, παρά τῆ βαριά ἀσθένειά του, νὰ ἐπισκέπτεται τοὺς Ἁγίους Τόπους, κυρτωμένος, ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἦταν δυνατόν νὰ ὀρθώσει τὸ παράστημά του, ἀλλὰ ἀκουμπώντας σὲ ραβδί.

Ὁ μαθητὴς καὶ βιογράφος του Μάρκος, ὅταν ἐπέστρεψε μετὰ ἀπὸ ἓνα ταξίδι του, βρῆκε τὸν Ἅγιο ὑγιέστατο καὶ μέ τὸ πρόσωπό του ροδοκόκκινο. Στὴν ἀπορία του, ὁ ἅγιος Πορφύριος τοῦ ἀπάντησε χαμογελώντας:

«Μὴν ἀπορεῖς, ἀδελφέ Μάρκε, πού μέ βρῆκες ὑγιή καὶ εὐρωστο, ἀλλὰ μάθε τὴν αἰτία τῆς ἀποκατάστασης τῆς υγείας μου, καὶ τότε νὰ ὑπερ-θαυμάσεις τὴν ἀνείπωτη φιλανθρωπία τοῦ Χριστοῦ. Πῶς δηλαδὴ ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὅποια ἔχουν χάσει κάθε ἐλπίδα οἱ ἄνθρωποι βρίσκουν θεραπεία κοντά Του». Καὶ ἐγὼ (σ.σ. ὁ μαθητὴς του Μάρκος) τὸν παρακαλοῦσα νὰ μοῦ φανερώσει τὴν αἰτία τῆς ἰασῆς του καὶ πῶς ἐξαφανίστηκε μιὰ τέτοια πάθηση. Αὐτὸς τότε μοῦ ἀποκρίθηκε: «Πρὶν ἀπὸ σαράντα περίπου ἡμέρες, ἐνῶ βρίσκόμεθα στὴν ἀγρυπνία τῆς ἁγίας Κυριακῆς, μέ ἔπιασε ἓνας φοβερός πόνος στό συκῶτι. Καὶ μὴ μπορώντας νὰ ὑποφέρω τὸν πόνο, πῆγα καὶ ξάπλωσα κοντά στό ἅγιο Κρανίο, καὶ ἀπὸ τὴν πολλή ὀδύνη, ἔπεσα σὰν σὲ ἔκσταση. Καὶ βλέπω τὸν Σωτήρα καρφωμένο στό Σταυρό καὶ τὸν ἓνα ἀπὸ τοὺς ληστές κρεμασμένο μαζί Του σὲ ἄλλο σταυρό, καὶ ἀρχίζω νὰ ψελλίζω τοὺς λόγους τοῦ ληστῆ· “μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθης ἐν τῇ βασιλείᾳ σου” (Λουκ. κγ΄ 42). Τότε ἀποκρίθηκε ὁ Σωτήρας καὶ λέει στὸν κρεμασμένο ληστή: “Κατέβη ἀπὸ τὸν σταυρό καὶ σῶσε ἐκεῖνον τὸν ξαπλωμένο, ὅπως ἀκριβῶς σῶθηκες καὶ σύ”. Καὶ ὁ ληστής, ἀφοῦ κατέβηκε ἀπὸ τὸν σταυρό, μέ ἀγκάλιασε καὶ μέ καταφίλησε καὶ ἀπλώνοντας τὸ δεξί του χέρι μέ ἀνασήκωσε λέγοντας: “ἔλα πρὸς τὸν Σωτήρα”. Καὶ ἀμέσως σηκώθηκα καὶ ἔτρεξα πρὸς Αὐτὸν καὶ Τὸν βλέπω νὰ ἔχει κατεβεῖ ἀπὸ τὸν Σταυρό καὶ νὰ μοῦ λέγει: “Πάρε αὐτὸ τὸ εὖλο καὶ φύλαξέ το”. Τότε πῆρα τὸ Τίμιο εὖλο καὶ τὸ βάσταξα, καὶ ἀμέσως ἦλθα στὰ συγκαλά μου ἀπὸ τὴν ἔκσταση· καὶ ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὥρα πιά δὲν ξανααισθάνθηκα ὀδύνη, οὔτε τὸ σημάδι τῆς ἀρρώστιας μου κἂν φαίνεται»(*).

(* Νέος Συναξαριστὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὑπὸ Ἱερομονάχου **Μακαρίου Σιμωνο-πετρίτου**, τ. Β΄, Ὀκτώβριος, σελ. 162, ἐκδόσεις “Ἰνδικτος”, Ἀθῆναι 2004.

Ἄσ' Τά κόκκαλα βγαλμένη τῶν Ἑλλήνων Τά ἱερά...

Σ τὴν ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης υπάρχουν κάποιες μάχες-ἤττες πού συντέλεσαν στήν ἀποτυχία ὀργανωμένων τουρκικῶν ἐκοστρατειῶν, κι ἄς τίς εἶχαν ὀργανώσει οἱ καλύτεροι στρατηγοί τοῦ σουλτάνου. Μάχες κάποτε μέ μέγιστο συμβολικό ἀντίκτυπο.

Ἔτσι, τόν Νοέμβριο τοῦ 1820 ἡ Πύλη — εἰδοποιημένη γιά τίς ἐπαναστατικές προετοιμασίες τῶν Ἑλλήνων καί μέ ἀνοιχτό τό μέτωπο ἐναντίον τοῦ ἀποστάτη Ἀλῆ πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων — διορίζει τόν Χουρσίτ Μεχμέτ πασᾶ διοικητή στήν Πελοπόννησο καί ἀρχηγό τῆς ἐκοστρατείας κατὰ τοῦ Ἀλῆ. Ἐξισλαμισμένος γενίτσαρος ἀπό μικρός, ὁ Χουρσίτ ἦταν αὐτός πού λίγα χρόνια πρὶν εἶχε καταστείλει τήν ἐξέγερση τῶν Μαμελούκων στήν Αἴγυπτο καί τίς δύο σερβικές ἐπαναστάσεις¹. Στήν Πελοπόννησο τον ὑποδέχονται συγκεντρωμένοι οἱ πρόκριτοι, γιά νά ἐξανεμίσουν τίς ὑποψίες του. Κι ὅταν ὁ Χουρσίτ βρίσκεται πιά στήν Ἠπειρο ἐναντίον τοῦ Ἀλῆ καί πληροφορεῖται γιά τίς ἐπαναστατικές ἐστίες πού πυροδοτοῦνται, στέλνει τόν Κεχαγιάμπεη στήν Πελοπόννησο νά ἐνισχύσει τήν Τριπολιτοᾶ. Καί διατάσσει τόν Ὁμέρ Βρυώνη² καί τόν Κιοσέ Μεχμέτ (Κιουταχη) μέ τό στρατευμά τους νά καταπνίξουν τήν ἐπανάσταση στήν Ἀνατολική Στερεά καί νά διαπεραιωθοῦν καί στήν Πελοπόννησο. Κι οἱ δύο πασάδες κατεβαίνουν ἀπό Λάρισα πρὸς Λαμία, καί μέ 8.000 στρατό καί 800 ἰππεῖς στρατοπεδεύουν ἔξω ἀπό τό Λιανοκλάδι.

Ὁ κίνδυνος γιά τήν ἐπανάσταση ἦταν μέγας. Ὁ Ἀθανάσιος Διάκος, ἀρματολός στή Λιβαδειά, καί οἱ προύχοντες Λυοβουνιώτης καί Πανουργιάς, μέ συνολική δύναμη μόλις 1.500 ἀνδρῶν, ἀποφάσισαν νά πιάσουν ὄλα τά περάσματα τοῦ Σπερχειοῦ ποταμοῦ, ὥστε νά ἀναχαιτίσουν τήν κάθοδο τῶν Τούρκων πρὸς τόν Ἴσθμό. «Ἕλληνες, οἱ Τούρκοι εἶνε πολλοί· ἀλλ' ἐδῶ

Δεῦθε ἀφήσουμε τίς θερμότητες!

θάποθάνωμεν· τὰς Θερμοπύλας δὲν θάφήσωμεν!»³, προέτρεψε ὁ Διάκος. Ἦταν ὁ Διάκος ψημμένος στὸν πόλεμο, ἀφότου ἄφησε τὴ μονή του, τότε πού σκότωσε τὸν Τοῦρκο δερβέναγα πού θέλησε νὰ τοῦ προσβάλει τὴν τιμὴ. Καί κράτησε μόνο τὸ προσωνύμιο Διάκος, γιὰ νὰ θυμᾶται τὰ καθήκοντά του...

Στὶς 23 Ἀπριλίου ἐμφανίστηκαν οἱ Τοῦρκοι. Στὰ ἄλλα περάσματα εἴτε ἐπικράτησαν εἴτε τὰ ἐγκατέλειψαν καί γρήγορα στράφηκαν μέ ὄλο τὸν ὄγκο τοῦ στρατοῦ τους στὴ γέφυρα τῆς Ἀλαμάνας, πού ὑπερασπιζόταν ὁ Διάκος. Στὸ τέλος ἔμειναν γύρω του μόνο 48 παλληκάρια... Σταχυολογοῦμε γιὰ τὴν ἀφήγηση ἀποσπάσματα ἀπὸ ἱστορικούς πού γνώρισαν τὴ γενιά τοῦ 1821.

Ὅλιγοι δὲ πλέον περὶ τοὺς τεσσαράκοντα ὀκτώ συντροφεύουσι τὸν Διάκον ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀγωνίᾳ τῆς μάχης. Τότε φέρεται αὐτῷ ὁ ἵππος πρὸς φυγὴν παρά τοῦ ἱπποκόμου Μπισμπιρίγκου· ἀλλ' οὗτος ἀποκρίνεται μετὰ ἀγανακτήσεως καί ὑπερηφανείας: «Ὁ Διάκος δὲν φεύγει! δὲν ἀφήνει τοὺς συντρόφους του»⁴.

Τότε ὁ ἥρωας παρώτρυνε τὸν παρά τὸ πλευρόν του μαχόμενον Νεόφυτον ἡγούμενον τῆς Δαμάστας νὰπέλθῃ, εἰπὼν αὐτῷ: «Ἄφησέ με· φύγε νὰ χρησιμεύσῃς ἀλλοῦ γιὰ τὴν πατρίδα». [... Ἀλλά] ὁ ἱερεὺς τοῦ Χριστοῦ ἔμεινε καί ἀπέθανε παρά τῷ ἥρωι Διάκῳ [...].

Ὁ προσφιλὴς τοῦ ἥρωος ἀδελφὸς Μῆτρος ἐμάχετο ὡς λέων παρά τῷ ἀδελφῷ... πίπτει καί οὗτος... θέτει τὸ ἀδελφικὸ κορμί ὡς προμαχῶνα ὁ ἥρωας· ἀλλὰ τὸ τουφέκι κατέστη ἄχρηστον· ἐσχίσθη· ἐκκενώνει τὸ ζευγὸς τῶν ἀργυροχρύσων πιστολίων του· δὲν προφθάνει νὰ τὰ γεμίσῃ καί πάλιν· ἐπιπίπτει μετὰ τοῦ ζιφούς, φονεῦει τοὺς πρώτους, ἀλλὰ τὸ ῥεῦμα ἀκατάσχετον· πληγώνεται· ἀλλ' οὐχ ἤττον αἰμόφυρτος μάχεται· ἀποκόπτεται καί τοῦτον ὀλίγον τι ἄνω τῆς λαβῆς... πίπτει λειποθυμήσας, πληγωθεὶς, ὡς λέγεται καί ἐκ δευτέρου... συνέρχεται· ἀλλὰ πληθὺς χειρῶν ἀγρίων περισφίγγει τὸ ἥρωϊκὸν σῶμα, ὅπερ σύρεται ὑπὸ τῶν μαινομένων ἐπὶ τῇ ἀπροσοκῆτῳ τριώρῳ ἀντιστάσει τοῦ ἥρωος⁵.

Τὸν μεταφέρουν τὸν Διάκο μέ πομπὴ ἀνόσια στὴ Λαμία. Οἱ πρῶτοι κρατοῦν καρφωμένα σὲ ξύλα ὀγδόντα κεφάλια πεσόντων Ἑλλήνων. Ἀκολουθοῦν ζῶα φορτωμένα σακιά μέ κομμένα αὐτιά καί μύτες φονευμένων «γιὰ τὸ μπαξίσι». Καί μετὰ οἱ πασάδες ἔφιπποι, ὁ Διάκος ἀλυσσοδεμένος σφιχτὰ πάνω σὲ ἄλογο καί περιφρουρούμενος, κι οἱ χιλιάδες τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ. Στὴν εἴσοδο τῆς πόλης ἀμέτρητοι οἱ Τοῦρκοι γιὰ νὰ δοῦν... Στὸ κονάκι τοῦ Τοῦρκου διοικητῆ γίνονται οἱ ἀνακρίσεις:

Πρῶτος ἠρώτησε τοῦτον ὁ Ὀμέρ πασσᾶς: «Σ' εἶσαι ὁ Διάκος; — Ἐγώ, ἀπεκρίθη. — Πῶς σ' ἔπιασαν; — Ἄν ἤξευρα, ὅτι δὲν ἤθελα σκοτωθῆ ἔς τὸν πόλεμον, ἐκρατοῦσα ἓνα φουσέκι καί διὰ τὸν ἑαυτὸν μου». Δεύτερος ἀνέκρινεν οἶονεὶ αὐτόν ὁ Κιοσέ Μεχμέτ πασσᾶς περὶ τε τῆς ἀρχῆς καί τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπαναστάσεως, καί ὁ Διάκος ἠπήνησε μετὰ παρρησίας: «Οἱ Χριστιανοὶ ὄλοι ἐσηκώθησαν ἔς τ' ἄρματα, γιὰ νὰ ξεσκλαβωθῶσι». ➤

Ζητηθείς δέ, ἵνα ὑπηρετήσῃ τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τοῦτον, ἀπεποιήθη ὁ Διάκος εἰπὼν: «Οὔτε σέ δουλεύω, πασσᾶ, οὔτε σ' ὠφελῶ, κ' ἂν σέ δουλεύσω»¹.

Καί τὸ μὲν πρῶτον ὁ Βρυώνης προέτρεψεν αὐτὸν νὰ ἀρνηθῇ τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα, ὡς ληστρικὸν καὶ ἀποτυχόντα, καὶ νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἐπὶ μεγάλαις ἀμοιβαῖς καὶ ὑποσχέσει τὴν Τουρκίαν, δυναμένην νὰ ἱκανοποιήσῃ πᾶσαν φιλοδοξίαν του. «Οὐδέποτε οὐδεμίαν εἶχον τοιαύτην, εἶπεν ὁ ἥρωας, πλήν μόνῃς τοῦ νὰ ἀποθάνω διὰ τὴν πατρίδα μου.» «Ἀλλὰ θὰ ἀποθάνῃς χωρὶς νὰ ἐλευθερώσῃς αὐτήν» προσέθηκεν ὁ Ὄθωμανός· «ἢ πατρίς ἔχει πολλοὺς Διάκους» ἀνταπήνησεν ὁ μάρτυς⁶.

Ὁ Ὄμερ Βρυώνης, πού γνώριζε τὸν Διάκο ἀπὸ τὴν αὐλή τοῦ Ἄλῃ πασσᾶ καὶ ἤλπιζε νὰ τὸν μεταπέσει, δὲν ἤθελε νὰ τὸν χαλάσει, ἀλλὰ προσέπεσε στὰ πόδια τῶν πασσᾶδων ὁ Τοῦρκος μπέης τῆς περιοχῆς, πού τοὺς ἔπεισε νὰ τὸν θανατώσουν παραδειγματικά μὲ ἀνασκολοπισμό.

Ἄνασκολοπίζεται βαρβάρως, καὶ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς αὐτοῦ κόπτεται ὑπὸ τὴν ὀδυνηρότεραν μὲν σωματικὴν βάσανον, ὑπὸ τὸ κράτος δέ τῆς ψυχικῆς ἐκείνης καρτερίας, οἷα χαρακτηρίζει τὸν πολεμικὸν ἐνταυτῶ καὶ ἠθικὸν ἥρωα ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Ναί! διὰ τῆς αὐτῆς καρτερίας καὶ ἐπολέμησε καὶ ἐμαρτύρησεν ὁ Διάκος, οὐδεμίαν ἀφείψ φωνὴν ἄλλους, οὐδὲν «δάκρυ ἀπὸ βλεφάρων βαλῶν»⁴.

Λίγες μέρες ἀργότερα ἀκολούθησε ἡ μάχη στό χάνι τῆς Γραβιάς κι ὕστερα κι ἄλλες. Κι ὅσο γιὰ τὴν ἐκστρατεία τῶν Τούρκων, καταπονημένοι κι ὁ Βρυώνης κι ὁ Κιουταχίς δὲν κατάφεραν νὰ φτάσουν στὴν Πελοπόννησο. Οὔτε κι ὁ Κεχαγιάμπης μπόρεσε ν' ἀποτρέψει τὴν πτώση τῆς Τριπολιτοῦσ. Ἄλλὰ κι ὁ Χουρσίτ ἄρχισε νὰ χάνει τὸ ἠθικὸ του καὶ τὴν εὐμένεια τοῦ σουλτάνου καὶ λίγο πρὶν βγεῖ τὸ 1822 ἀναγκάζεται νὰ αὐτοκτονήσῃ.

Ὁ μαρτυρικός θάνατος τοῦ Διάκου συγκλόνισε τοὺς Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ ἀτσάλωσε τὴ μαχητικότητά τους. Ἦταν ὁ Λεωνίδας τοῦ νεότερου Ἑλληνισμοῦ, πού ἀντιμετώπισε κι αὐτός στὶς Θερμοπύλες τὴν ἀσιατικὴ βία σ' ἓναν ἀγῶνα ἕως ἐσχάτων.

Ἔσπερος

1. Τὴν πόλη Νίς τῆς Σερβίας σώζεται μέχρι σήμερα «ὁ Πύργος τῶν Κρανίων» (Čele Kula), πού κατασκευάστηκε κατ'ὸν ἐνωλῆς τοῦ Χουρσίτ πασσᾶ μὲ τὰ κρανία τῶν Σέρβων ἐπαναστατῶν γιὰ παραδειγματισμὸ τῶν ἐπιζώντων.
2. Ἐξισλαμισμένος Ἑλληνικῆς καταγωγῆς.
3. **Κρέμος, Γ.** (1890). *Νεωιάτη γενικὴ ἱστορία* ὡς τέταρτος τόμος συμπληρωματικὸς τῆς Γενικῆς ἱστορίας τοῦ Α. Πολυζωίδου. Ἐν Ἀθήναις: Ἐκδ. Σ. Κ. Βλαστός, σελ. 786.
4. **Φιλήμων, Γ.** (1860). *Δοκίμιον ἱστορικὸν περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως*, τ. 3, σελ. 195-196. Ἀθήναι: τύποις Π. Σούτσα & Α. Κιενᾶ.
5. Ἀνάλεκτα ἐκδιδόμενα ἐπιτοασίᾳ τοῦ περὶ τῶν βιβλίων τμήματος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπείας ὑπὲρ τοῦ τῶ ἥρωι Ἀθανασίῳ Διάκῳ κενοταφίου, τ. 1, σελ. 62-63 (1876). Ἀθήνησι: Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Φιλοκαλίας. Πρὸκειται γιὰ περιλήψη ὁμιλίας τοῦ καθηγητοῦ **Γ. Κρέμου** σὺν μνημόσυνον τοῦ Διάκου.
6. **Γούδας, Α.** (1876). *Βίοι Παράλληλοι*, τ. 8, σελ. 436-437. Ἐν Ἀθήναις: Τύποις Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας.

Κανένα άλλο μέρος της γης δέν έχει νά επιδείξει τόσο πολλούς αγίους και μάρτυρες θσους ή Μικρά Άσία, από τούς αποστολικούς άκόμα χρόνους και μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως, μέ τούς σουλιάνους και τούς περιφερειακούς άξιωματούχους της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας μέχρι και επί Κεράλ. Οί διωγμοί αυτοί δέν είχαν λόγο μόνο την πίστη τών μικρασιατών, αλλά συγχρόνως και την φυλετική έλληνική προέλευσή τους και επεδίωκαν τόν

1922-2022

Η Μικρασιατική Καταστροφή τά Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος

βίαιο έξισλαμισμό τους.

Οί κληρικοί υπήρξαν τά πρώτα θύματα σ' όλες τις περιόδους. Πρώτος νεομάρτυρας μετά την Άλωση αναφέρεται κάποιος νεαρός ιερέας όνόματι Πέτρος. Μιά λιθογραφία στην έθνική βιβλιοθήκη τών Παρισίων παρουσιάζει ιερωμένους νά έχουν μετατραπεί σέ ύποζύγια χάριν διασκεδάσεως όθωμανών στρατιωτών, και άλλη στην έθνική βιβλιοθήκη της Βιέννης παριστάνει δύο ιερείς άπαγχονισμένους, ένώ Τουρκοί στρατιώτες επιδίδονται σέ σφαγή του άνυπεράσπιστου πλήθους άδιακρίτως ηλικίας¹.

Τό 1797 μόνο στή Σμύρνη είχαν σφαγιασθεί περί τις 6.000 χριστιανοί. Στή Σινασσό ύπάρχει κάτω από την επιφάνεια της γής ναός - κατακόμβη τριών όρόφων του αγίου Βασιλείου, σκαλισμένος έξ όλοκλήρου στό βράχο όπου κατέφευγαν οί χριστιανοί θσάκις έδιώκοντο. ➤

Στά 1922 ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος ὑπῆρξε ὁ πρωτομάρτυρας. Ὁ Μοσχονησίωv Ἀμβρόσιος μὲ ἑννέα ἱερεῖς τοῦ ἐκτελέσθησαν καθ' ὁδόν. Ὁ Κυθωνίων Γρηγόριος μὲ τριανταοικτῶ κληρικούς τοῦ ἐτάφη ζωντανός. Ὁ Ζήλων Εὐθύμιος τελειώθηκε στὰ βασανιστήρια καὶ ὁ Ἴκονίου Προκόπιος ἐπίσης ἐκτελέσθηκε.

Κληρικοί πού ἐπέζησαν τῆς Καταστροφῆς κατέφυγαν στίς μητροπόλεις τῆς Μακεδονίας, ὅπου κάποιοι ἀπό αὐτούς ἐκτελέστηκαν ἀπό βουλγαρικές συμμορίες, ὅπως συνέβαινε καί ὅταν ὁ Χρυσόστομος Σμύρνης ἦταν Μητροπολίτης Δράμας. Σέ ἔγγραφό του τότε πρὸς τὸν Οἰκουμενικό Πατριάρχη ἀναφέρει τὴν ἐπίθεση στὴν ἑλληνική ὀρθόδοξη κοινότητα τῆς Γορνίτσας: «*Εἰσελάσαντες οἱ μαιφόνουι δυναμισοιὰ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς τῆς 7ης Ἰουλίου (1906) εἰς τὸ χωρίον, ἀριθμοῦν τεσσαράκοντα οἰκογενείας, ἔθηκαν βόμβας εἰς τρεῖς οἰκίας, προφανῶς ὅπως πυρπολήσωσι τὸ χωρίον· αἱ τρεῖς οἰκίαι ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρός· τὸ λοιπὸν χωρίον ἐσώθη· ἀλλῆλα φεῦ! συλληθόντες τὸν ἀκλόνητον στυλὸν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ἀρχιερατικὸν μου ἐπίτροπον ἐν Ζίχνη, λογιώτατον, νοσημονέστατον καὶ ἀγιώτατον ἄνδρα οἰκονόμον πάπα Ἰωάννην Παπαεμμανουήλ κατεκρεοῦργησαν κυριολεκτικῶς αὐτόν. Τὸ μόνου του ἔγκλημα ἦτο ὅτι πιστός εἰς τὰ πατρία, ἐκ παίδων δεδιδασμένος τὰ ἱερά γράμματα καὶ μεγίστου ἀπολαύων σεβασμοῦ καθ' ὄλην ἐκείνην τὴν περιφέρειαν, ἠρνήθη ἐπιμόνωσ νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὸ ἐπάρατον σχίσμα καὶ νὰ τεθῆ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν προπαγαδιστῶν Βουλγάρων»².*

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀφιερώνει τὸν τόμο τῶν Διπτύχων τῆς τοῦ τρέχοντος ἔτους στὴν ἐπέτειο τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς. Στὸ εἰσαγωγικὸ κείμενο ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ν. Ἰωνίας, Φιλαδελφείας, Ἡρακλείου καὶ Χαλκηδόνος

κύριος κ. Γαβριήλ κάνει ἀποτίμησιν τῶν συνεπειῶν τοῦ συγκλονιστικοῦ ἐθνικοῦ γεγονότος γιὰ τὸν καθόλου Ἑλληνισμό σημειώνοντας ὅτι: «Ἡ Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ δέν ἀφορᾷ ἀπλῶς στὴ στρατιωτικὴ ἤτεια μίαν πολεμικὴν συρράξιν, οὔτε βεβαίως στὴν ἀπώλεια μίαν μάχης. Ἀφορᾷ στὴν ἀπώλεια ἑνὸς ἀξιοθαύμαστου πολιτισμοῦ, πού ρίζωσε αἰῶνες πρὶν στὰ ἅγια χῶματα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Καππαδοκίας καὶ τοῦ Πόντου, πατρίδες τῶν μεγάλων Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, πού μὲ τὴ διδασκαλία καὶ τὰ θεόπνευστα ἔργα τους θεμελίωσαν τὴν Ὀρθόδοξην πίστην καὶ φώτισαν ὁλόκληρη τὴν Οἰκουμένην».

Καὶ στὴ συνέχεια: «Τὸ 1922 οἱ Τοῦρκοι δέν ἐκδίωξαν μόνου τοὺς Ἕλληνες ἀπὸ τίς πατρογονικές ἐστίες τους, ἀλλὰ κατάφεραν νὰ ἐκριζώσωσιν κάθε στοιχεῖο ἑλληνικὸ πού ἄλλοτε ὑπῆρξε στὴν Ἀνατολία, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ὑπάρξει ποτέ ξανά τὸ πρόσχημα ἢ ἡ διανόηση γιὰ πιθανὴ μελλοντικὴ ἐπιστροφή. Ἄλλωστε, ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάννης (1823), πού ρύθμιζε τὴν Ἀνταλλαγὴ τῶν Πληθυσμῶν³, ἄλλαξε τὸν προσανατολισμὸ ἑνὸς ὁλοκλήρου ἔθνους, θέτοντας ὀριστικὸ τέλος στὰ ὄνειρα τῶν προσφύγων γιὰ ἐπιστροφή τους στὰ πατρία ἐδάφη, καὶ ὀριστικοποίησε, μὲ βάση τὸ θρησκευμα, τὰ γεωγραφικά ὄρια τῶν χωρῶν καὶ τὴν ὁμοιογένεια τῶν λαῶν».

«Εἶναι βεβαίως ἀξιοσημεῖωτο ὅτι ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς πού διέφυγε στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία, τὴν Ἰωνία, τὰ παράλια τῆς Προποντίδος καὶ τὴ Θράκη κατὰ τὴ διάρκεια τῶν δύο πρώτων μηνῶν (...) ὑπολογίζεται σὲ 1.000.000 πρόσφυγες. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος, πού ἦταν τότε ἕνα φτωχὸ κράτος μὲ 4.500.000 κατοίκους, αὐξήθηκε περίπου κατὰ 25%. Ἀρχικά, ὅταν οἱ Ἕλληνες ἔφτασαν στὴ μητροπολιτικὴ Ἑλλάδα, ταλαιπωρημένοι ἀπὸ τίς πάμπολλες κακουχίες, δέν θεωροῦνταν ἀπὸ ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ κατεστημένου τῆς ἐποχῆς, καθὼς καὶ τοῦ πληθυσμοῦ, μέλη τοῦ ἐθνικοῦ σώματος⁴. Στὸ

δύσκολο αυτό νέο ξεκίνημα, οι μικρασιάτες κληρικοί, όπως ο επίσκοπος Πατέρων Μελέτιος, δεν περιορίστηκαν μόνο στα εκκλησιαστικά καθήκοντα, αλλά με θυσιαστικό φρόνημα ανέπτυξαν πολυσχιδή δράση, αξιώνοντας δικαιώματα και μέσα για το εκπαιρισθέν ποιμνιό τους. "Εσπευσαν στις δημόσιες υπηρεσίες, προέβησαν σε παραστάσεις σε υπουργούς και βουλευτές, οικοδόμησαν οικίες, έχτισαν σχολεία για τα παιδιά και ανήγειραν ναούς⁵ για τους πιστούς, "κοπιώντας και εργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσὶ" (Α' Κορ. δ' 12)».

«Με την ἔλευσή τους στη μητροπολιτική Ἑλλάδα, οι Μικρασιάτες και οι Πόντιοι πρόσφυγες δεν αναζήτησαν απλῶς μία νέα πατρίδα, αλλά φέρνοντας μαζί τους τόν πολιτισμό, τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα, τὶς παραδόσεις τους, τὴν ἀγάπη τους για τὴν ἐργασία και μαζί τὶς θαυματουργές Εἰκόνες και τὰ ἱερά Λείψανα τῶν Μικρασιατῶν Ἀγίων μας, κατάφεραν νὰ μεγαλώσουν τὰ σύνορα. Συσπειρωμένοι γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία και μέ βοηθὸ τὴν ἀπὸ αἰῶνες παραδομένη πίστη τους στὸ Θεό, πέτυχαν νὰ δημιουργήσουν νέο πολιτισμό και μέσα σὲ αὐτόν νὰ ἐδραιώσουν τὶς παραδόσεις τους, νὰ διασώσουν τὶς μνήμες τους, νὰ ἐξελιχθοῦν, νὰ διαπρέψουν και τελικά νὰ μεγαλοουργήσουν, βάζοντας ἀνεξίτηλα τὴ σφραγίδα τους στὴν κοινωνική, οἰκονομική και πολιτιστική ἀνάπτυξη τῆς πατρίδας μας».

Ἡ ἀνάγκη τῆς μνήμης

«Ἡ Μικρασιατική Καταστροφή δὲν ἀποτελεῖ ἕνα ἀπλό ἱστορικό γεγονός, ἀλλὰ μία ἱστορία θυσίας, γενναιότητος και ἡρωισμοῦ. Ἄλλωστε, ἡ μνήμη αὐτὴ εἶναι σήμερα διάχυτη στὶς διηγήσεις τῶν οἰκογενειῶν πού ἔλκουν τὴν καταγωγή τους ἀπὸ τὶς ἀλησμόνητες Πατρίδες, στὰ ὄνομα τῶν παιδιῶν τους, στὶς μουσικὲς, στὰ τραγούδια, στοὺς χορούς, στὶς ὁδοὺς, στὶς συνταγὲς μαγειρικῆς. Εἶναι ἐπίσης παρούσα στοὺς Μικρασιατικούς συλλόγους και στὰ Μικρασιατικά σωματεῖα, τὰ ὁποῖα μέσα ἀπὸ τὶς πολλές ἐκδηλώσεις μνή-

μης και τὰ διεθνή Ἐπιστημονικά Συμπόσια ἐναντιώνονται σθεναρά στὴ σύγχρονη τάση, πού ἐξυπηρετεῖ τὴν σκόπιμη ἱστορική λήθη και τὴν ἐθνική ἀμνησία».

Τὸ μεγάλο μάθημα γιὰ τὸν σύγχρονο Ἑλληνισμό

«Πολύ σωστά ἔχει γραφεῖ ὅτι ἡ Μικρασιατική καταστροφή και οἱ Πρόσφυγες συμβολίζουν τὴν ἀέναη δυνατότητα τοῦ Ἔθνους νὰ ἀναγεννᾶται ἀπὸ τὶς στάχτες του⁶.

»Υπενθυμίζουν ἐπίσης ὅτι ἡ διχόνοια και ἡ φιλονεικία ἀπετέλεσαν ἕως σήμερα τὸν μεγαλύτερο ἐχθρὸ τοῦ γένους μας, και ὅτι ἡ πατρίδα μας, παρά τὶς δοκιμασίες, εἶναι ἰκανὴ νὰ μετατρέψει τὴν ἀπελπισία σὲ δημιουργία, τὴ λύπη σὲ χαρά, τὴν ἀπόγνωση σὲ ἐλπίδα.

»Ἐκατὸ χρόνια μετὰ στεκόμαστε μέ δέος ἀπέναντι στὴν ἔνδοξη ἱστορική κληρονομία τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τιμοῦμε τοὺς ἡῤωες προγόνους μας και ἀποδίδουμε βαθύτατο φόρο τιμῆς στὶς γενιὲς τῶν Μικρασιατῶν ἀπογόνων⁷.

Ἰων

1. **Βλ. Τίτου Ἀθανασιάδη**, *Ἅγιοι και ἔθνομάρτυρες Μικρασίας και Πόντου*, ἔκδ. Ἀπογευματινὴ, Ἀθήνα 2002.
2. **Μητροπολίτου Δράμας Χρυσόστομου Καλαφάτη**, *Ἐκθέσεις περὶ τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος*, ἔκδ. Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν Ι.Μ.Χ.Α. Θεσσαλονίκη 1960, σσ. 19-20.
3. **Κιτσικὴ**, *Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας 1980-1924*, σελ.268. **Ρούκουνα**, *Ἐξωτερικὴ πολιτικὴ 1914-1923*, σελ.366.
4. **Λιάκου**, *Τὸ 1922 και οἱ πρόσφυγες μέ μιὰ ματιά*, ἔκδ. Νεφέλη, Ἀθήνα 2009.
5. Χαρακτηριστικὴ ἡ περίπτωση τῆς οἰκοδομῆσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους Πεδίου Ἄρεως ἀπὸ τὸν πρόσφυγα ἱερέα του και τοὺς ἐνορίτες του πού εἶχαν φέρει ἀπὸ τὴν πατρίδα τους τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου. Ἐπιγραφή στὸ δυτικὸ τοῖχο τοῦ ναοῦ φέρει ὡς ἔτος θεμελιώσεως του τὸ 1929 και ἄλλη δίπλα στὴν κυρία εἴσοδο τὸν αὐτοπροσδιορισμὸ τῶν ἀφιερωτῶν ὡς «φυγάδες Μικρασίας». Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς εἰκονογραφῆσεως ἔχει γίνεῖ ἀπὸ τὸν μεγάλο ἀἰθαλιώτη ἀγιογράφο και λογοτέχνη Φώτη Κόντογλου.
6. **Σαλθάνου**, *Ἡ συγκρότηση τῆς προσφυγικῆς μνήμης*, ἔκδ. Νεφέλη, Ἀθήνα 2018, σ.12.
7. **Βλ. Δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 2022**, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, σσ. 7-14.

Ἔτσι υπέγραφαν οἱ βασιλεῖς. Μὲ τὴν ἐρυθρὴ βαφή. Μόνον αὐτοί. Ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι μὲ τὴ συνηθισμένη, μελανή. Ὅμως τὸ βασιλικὸ μελανοδοχεῖο δὲν περιεῖχε μελάνη, ἀλλὰ κιννάβη. Ὁρυκτὴ κόκκινη βαφή, πανάκριβη, μὲ τὴν ὁποία υπέγραφαν καὶ καθιστοῦσαν ἔγκυρα τὰ δημόσια ἔγγραφα οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου. Κι ἂν κάποτε τὸ ἔγγραφο πού ἐξεδίδετο ἀπὸ τὰ βασιλικά ἀνάκτορα ἀφοροῦσε ἀπόδοση χάριτος σὲ καταδίκους, ἔνδειξη τῆς αὐτοκρατορικῆς διαταγῆς ἀποτελοῦσε ἡ κόκκινη μελάνη στὸ κάτω μέρος τοῦ ἔγγραφου. Κανεὶς τότε δὲν μπορούσε νὰ προσβάλει τὴ γραφὴ τοῦ διατάγματος. Ἡ ἐρυθρὴ ὑπογραφή ἦταν ἀδιάσειστη. Κύρωνε τὴ βασιλικὴ θέληση. Τελεσίδικη.

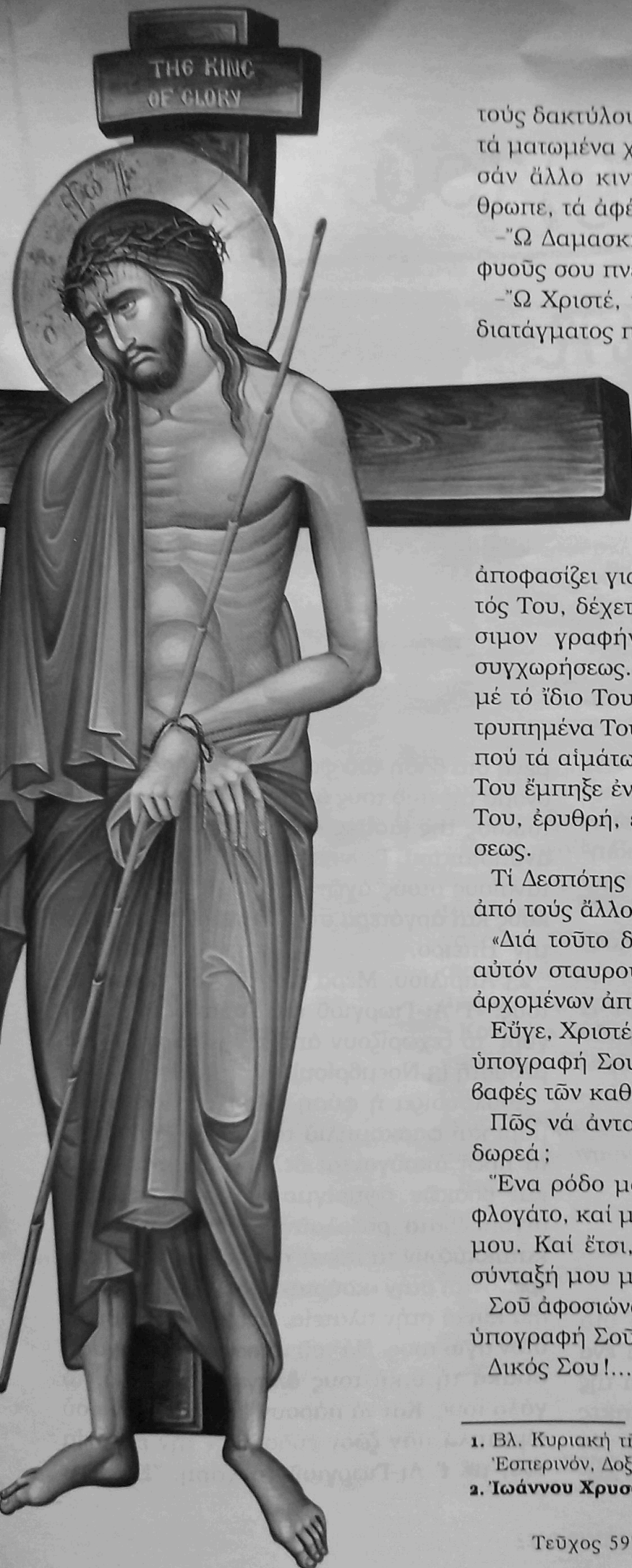

Βασιλική ὑπογραφή

«Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν,
ὁ... τῷ καλάμῳ τοῦ σταυροῦ
βαφαῖς ἐρυθραῖς
τοῦ σαυτοῦ δακτύλους αἱματώσας,
ταῖς ἀφεσίμοις ἡμῖν
βασιλικῶς υπέγραψας, φιλόνητο»¹.

Ἡ ὑψηλὴ ποιητικὴ διάνοια Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ τεχνουργεῖ γιὰ ἀκόμη μιὰ φορά στὴν περγαμηνὴ ὑμνητικὸ κέντημα στὴν ἀφατη φιλονητοπία τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ:

Χριστέ ὁ Θεός μας, Σὺ χρησιμοποίησες τὸν Σταυρό σου ὡς καλάμι, μὲ τὸ ὁποῖο τρύπησες καὶ αἱματώσες

τούς δακτύλους Σου. Καί μέ τό αἷμα πού ἔρρευσε ἀπό τά ματωμένα χέρια Σου, μέ τίς βαφές αὐτές τίς ἐρυθρές σάν ἄλλο κιννάβαρι, βασιλικῶς υπέγραψες, Φιλάνθρωπε, τά ἀφέσιμα πρὸς χάριν μας ἔγγραφα.

—ὦ Δαμασκηνέ, τί εὐγενική σύλληψη τοῦ μεγαλοφυοῦς σου πνεύματος!

—ὦ Χριστέ, τί ὑπερφυῆς ὑπογραφή βασιλικοῦ Σου διατάγματος πρὸς ἐμᾶς τούς ἀχρείους δούλους Σου!

Ὁ δοῦλος φθάνει στήν ἐσχάτη ἐξαχρείωση μέ τήν ἐπαναστατημένη ἐναντίον τοῦ Δεσπότη του γνώμη καί τήν ἀμετανόητη αὐτονόμησή του ἀπό Ἐκεῖνον. Καί Ἐκεῖνος, ὁ φιλόθεος Βασιλεὺς καί Δημιουργός του, ὁ μόνος πού ἔχει ἐξουσία νά

ἀποφασίζει γιά τήν τύχη τοῦ ἀλλοτριωμένου πλάσματός Του, δέχεται νά υπογράψει πρὸς χάριν του «ἀφέσιμον γραφήν», ἔγγραφο ἀποδόσεως χάριτος καί συγχωρήσεως. Καί τό υπογράφει ὄχι μέ ἄλλο τι, παρά μέ τό ἴδιο Του τό αἷμα, πού ἀφήνει νά τρέξει ἀπό τά τρυπημένα Του χέρια. Μέ αὐτά τά ματωμένα δάκτυλα, πού τά αἱμάτωσαν οἱ ἥλιοι πού τό πλάσμα τῶν χειρῶν Του ἔμπηξε ἐντός τους, μέ αὐτά σύρει τήν ὑπογραφή Του, ἐρυθρή, ἐπάνω στό βασιλικό διάταγμα τῆς ἀφέσεως.

Τί Δεσπότης εἶναι αὐτός! Τί Βασιλεὺς διαφορετικός ἀπό τούς ἄλλους!

«Διά τοῦτο δέ αὐτόν βασιλέα καλῶ, ἐπειδή βλέπω αὐτόν σταυρούμενον· βασιλέως γάρ ἐστίν ὑπέρ τῶν ἀρχομένων ἀποθνήσκειν»².

Εὐγε, Χριστέ, γιά τά θαυμάσιά Σου! Γιά τήν ἀτίμητη ὑπογραφή Σου. Βασιλική ὑπογραφή, μέ τίς ἐρυθρές βαφές τῶν καθημαγμένων δακτύλων Σου.

Πῶς νά ἀνταποδώσω, ὁ εὐτελής, τή βασιλική Σου δωρεά;

Ἐνα ρόδο μονάχα νά βρῶ βασιλικό, τριαντάφυλλο φλογάτο, καί μέ τό ἀγκάθι του νά χτυπήσω τά δάκτυλά μου. Καί ἔτσι, μέ βαφές ἐρυθρές, νά υπογράψω τή σύνταξή μου μαζί Σου:

Σοῦ ἀφοσιώνομαι, Βασιλιά μου. Μέ καυτή, αἱμάτινη ὑπογραφή Σοῦ δηλώνω ἐφ' ὄρου ζωῆς:

Δικός Σου!...

□

1. Βλ. Κυριακή τῆς Σταυροπροσκυνήσεως (Γ' Νηστειῶν). Εἰς τόν Ἑσπερινόν, Δοξαστικόν.

2. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τόν σταυρόν, Ὁμιλ. β', PG 49, 413.